

# Özönnövények problémája és kezelése a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Natura 2000 területein



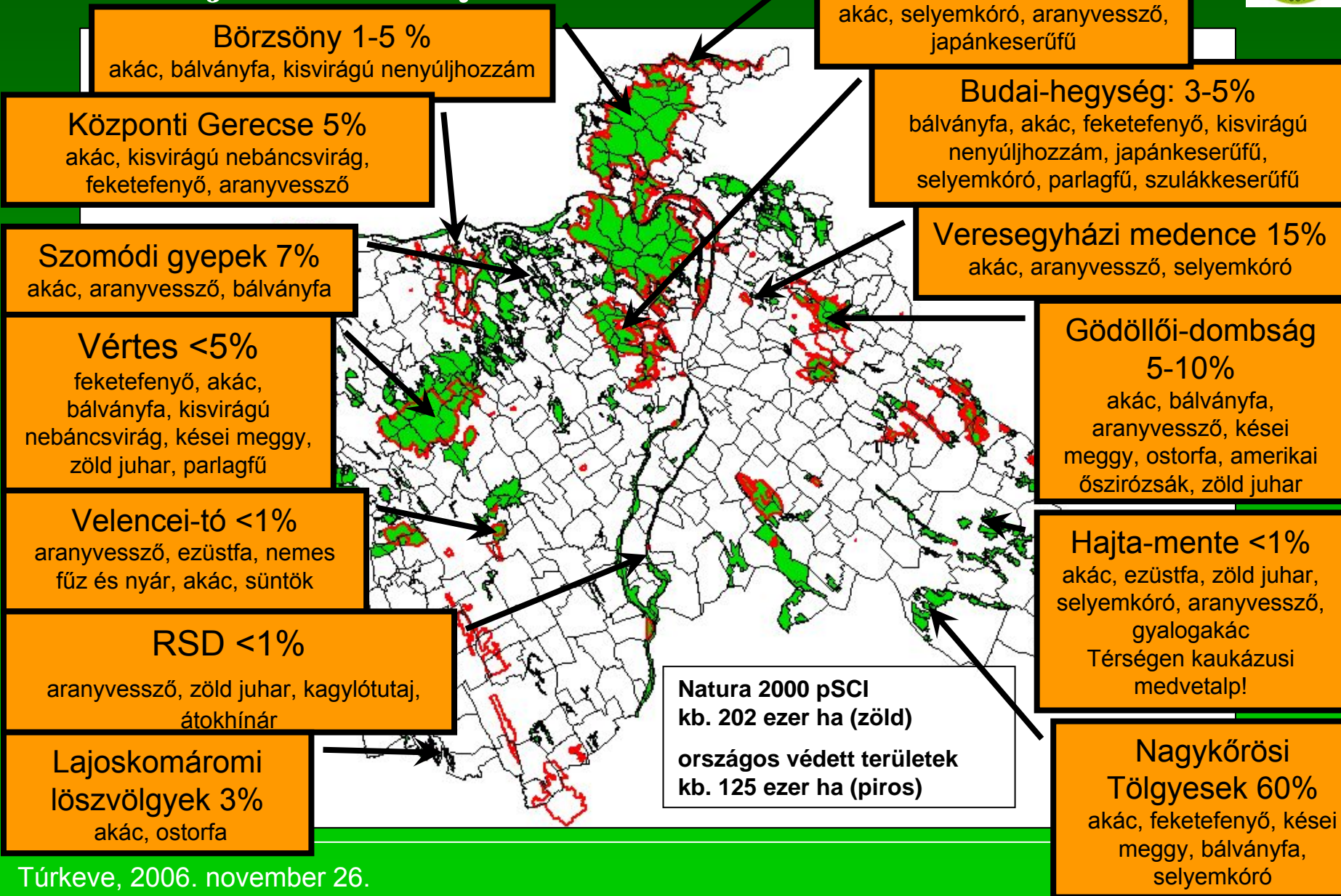
Sipos Katalin (Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság)



# Özönnövények problémája a Duna-Ipoly NP Ig. területén

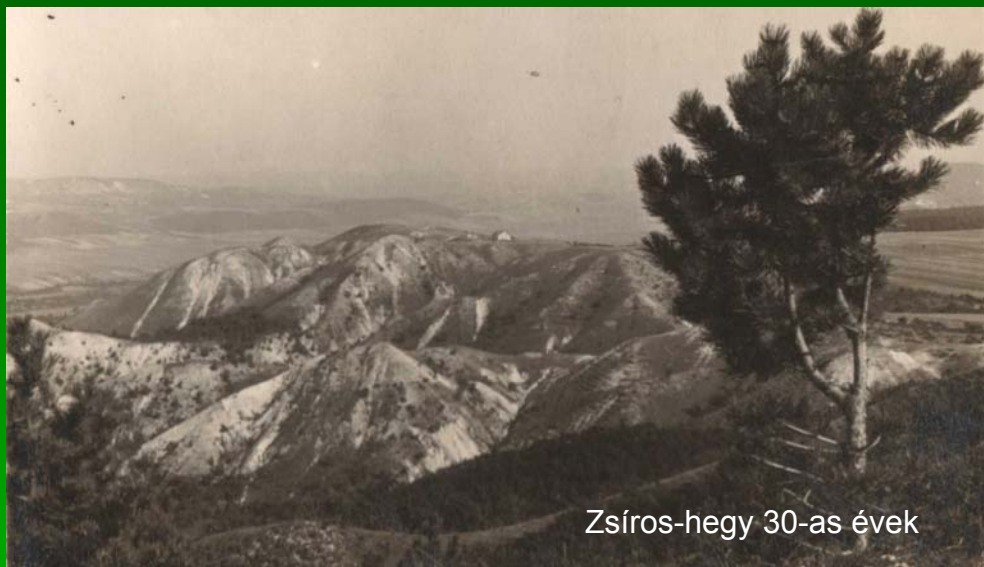


## 1. Elterjedési viszonyok



# Özönnövények problémája a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 2. Nehéz örökségek: kopárfásítás



Zsáros-hegy 30-as évek



Zsáros-hegy 2005.

60-as évektől a letermelt erdők, valamint sziklagyepes és lejtősztyeppes helyére intenzív feketefenyő telepítés, teraszozás.

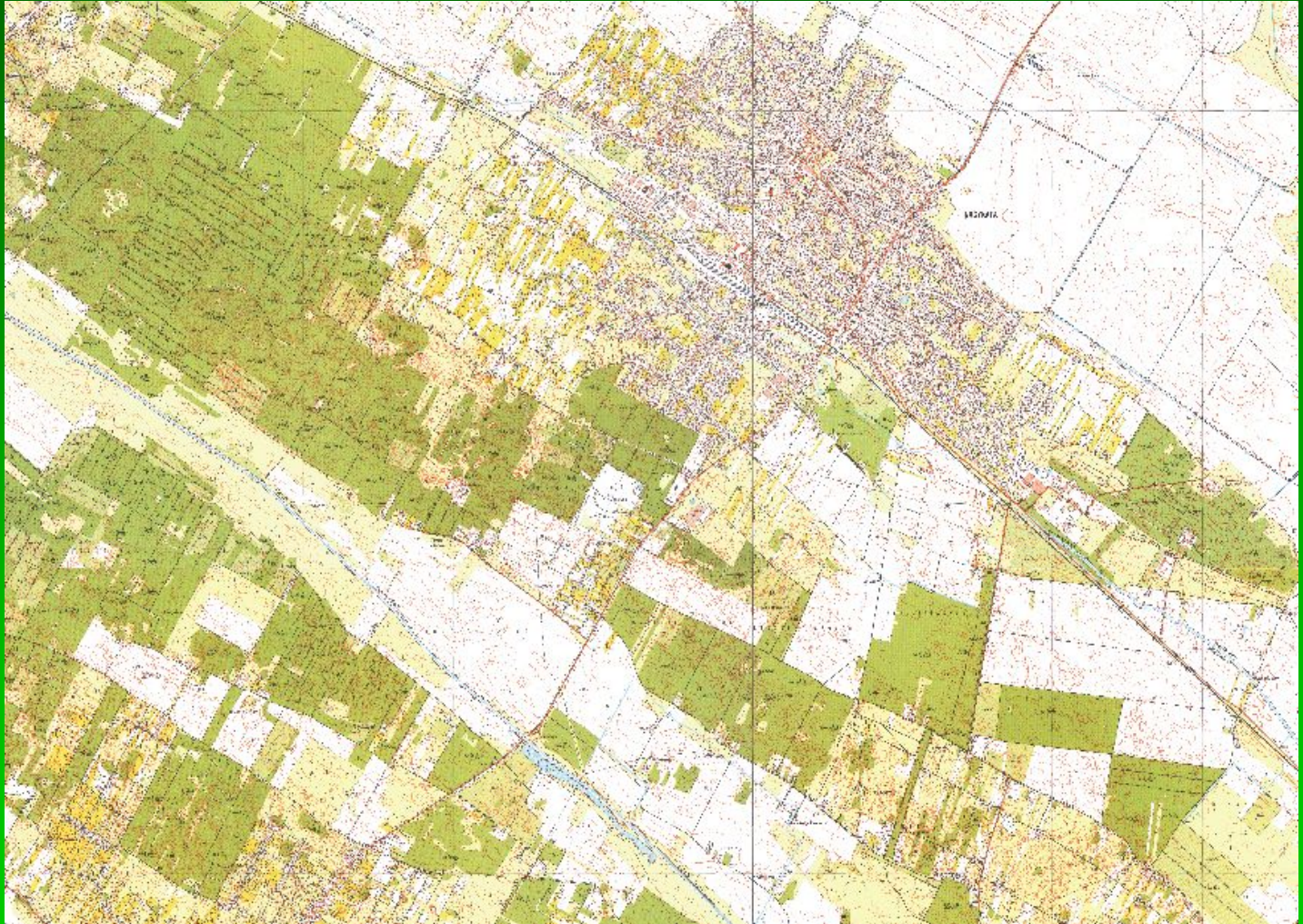
# Özönnövények problémája a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 3. Nehéz örökségek: homokkötés



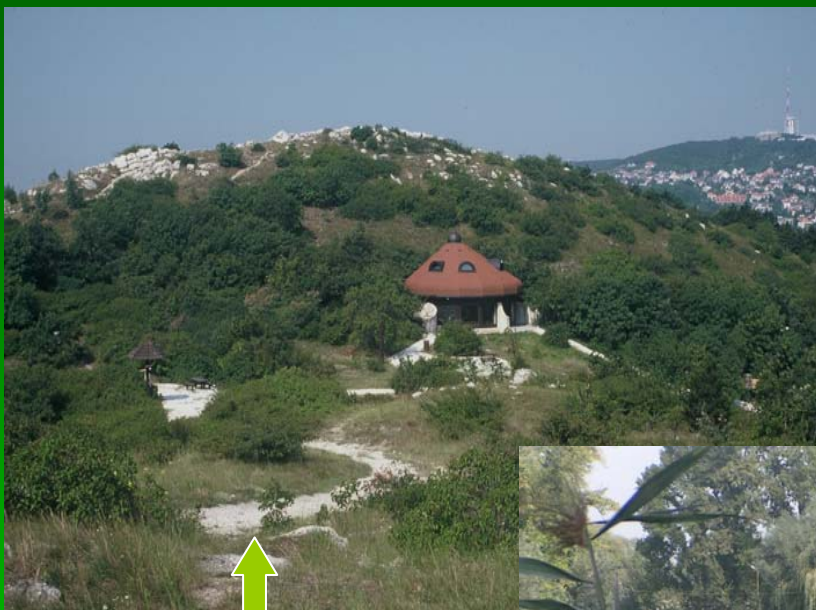
60-es évektől a futóhomok megkötésére intenzív akác telepítések a homokpuszta gyepeken. A mai napig rögzült akácra alapuló erdészeti gazdálkodás.

*Hogyan cserélhető őshonos állományra olyan erdő, mely természetes körülmények között gyeppé vált?*



# Özönnövények problémája a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 4. Egyéb emberi hatások: kertészek, méhészek, széplelkek



Sas-hegy: orgona



Szentendrei-sziget:  
selyemkóró



Ráckevei Duna-  
ág: Pistia  
stratiotes

# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 1. Néhány alapvetés



Az özönnövények elterjedtségének mai mértékében az is közrejátszott, hogy több érzékeny élőhelyen (pl.: Csévharaszi borókás) évtizedek óta nincs aktív természetvédelmi kezelés.

Az özönnövények kérdése teljesen ma már nem oldható meg a nagyfokú országos jelenlét miatt, a védett területeken belül visszaszorításuk folyamatos beavatkozást igényel. (Erdőrezervátum?)

Az elterjedtségre átfogó és gyakorlatban használható léptékű felmérés nem volt, szórványadatok állnak rendelkezésre, pedig légifotók alapján sok faj jól felmérhető (akác, aranyvessző, selyemkóró) lenne.

Az özönnövények visszaszorításához rendszeres élőhelykezelés, az erdészeti használat szabályozása, illetve egyedi speciális kezelések lehet szükségesek.

A védelem legnagyobb gondja, hogy a kezelésre felhasználható forrás általában nem rendszeres és a megoldandó feladathoz képest igen kevés.

# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 2. Rendszeres élőhelykezelések



**Turjánvidék, Ipoly-völgy,  
Sárrét, Sárvíz-völgye,  
Tápió-vidék**

A DINPI vagyonkezelésű területeken elsősorban az erősen fertőzött gyepeket és a felhagyott szántókat változó rendszerességgel kaszáljuk, vagy szárúzzuk, elsősorban az aranyvessző, az ezüsthérics és a gyomosodás ellen.



NP vagyonkezelésű területeken az agrár támogatásokból és a vagyonkezelési keretből meg kell tenni az invazív fajok elleni kezelést. Hogyan lehet ugyanezt "idegen" területen elérni?

# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 3. Speciális kezelések



*Bálványfa borzas macskamentával a Mezőföldön*

A fásszárú, erősen sarjadó fajok (pl.: akác, bálványfa), illetve a selyemkóró ellen kíméletes technológiájú vegyszeres kezelések szükségesek.

Elővizsgálatok történtek a Sas-hegyen (orgona), Esztergomban (bálványfa) és Nagyorosziban (akác). Szidonya 2003.

A vizes élőhelyeken vegyszer használata veszélyes, ezért ott az invazív fajokat csak mechanikusan lehet kezelni. Néhány faj habitusa és szórt elhelyezkedése miatt nem kezelhető vegyszeresen (pl.: kisvirágú nebánsvirág). A mechanikus eltávolítás elrettentő mértékű kézi munkát igényel!



*Pistia stratiotes az RSDből*



# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 4. Erdészeti technológiák



Az idegenhonos erdők átalakítása NP vagyonkezelésű területeken saját forrásokból elvileg "szabadon" elvégezhető. Ilyenkor csak az akut pénzhiány, az erdészeti kötelezettségek (pl.: 70 % záródás), illetve a termőhely őshonos erdőre való alkalmatlansága jelenthet problémát.

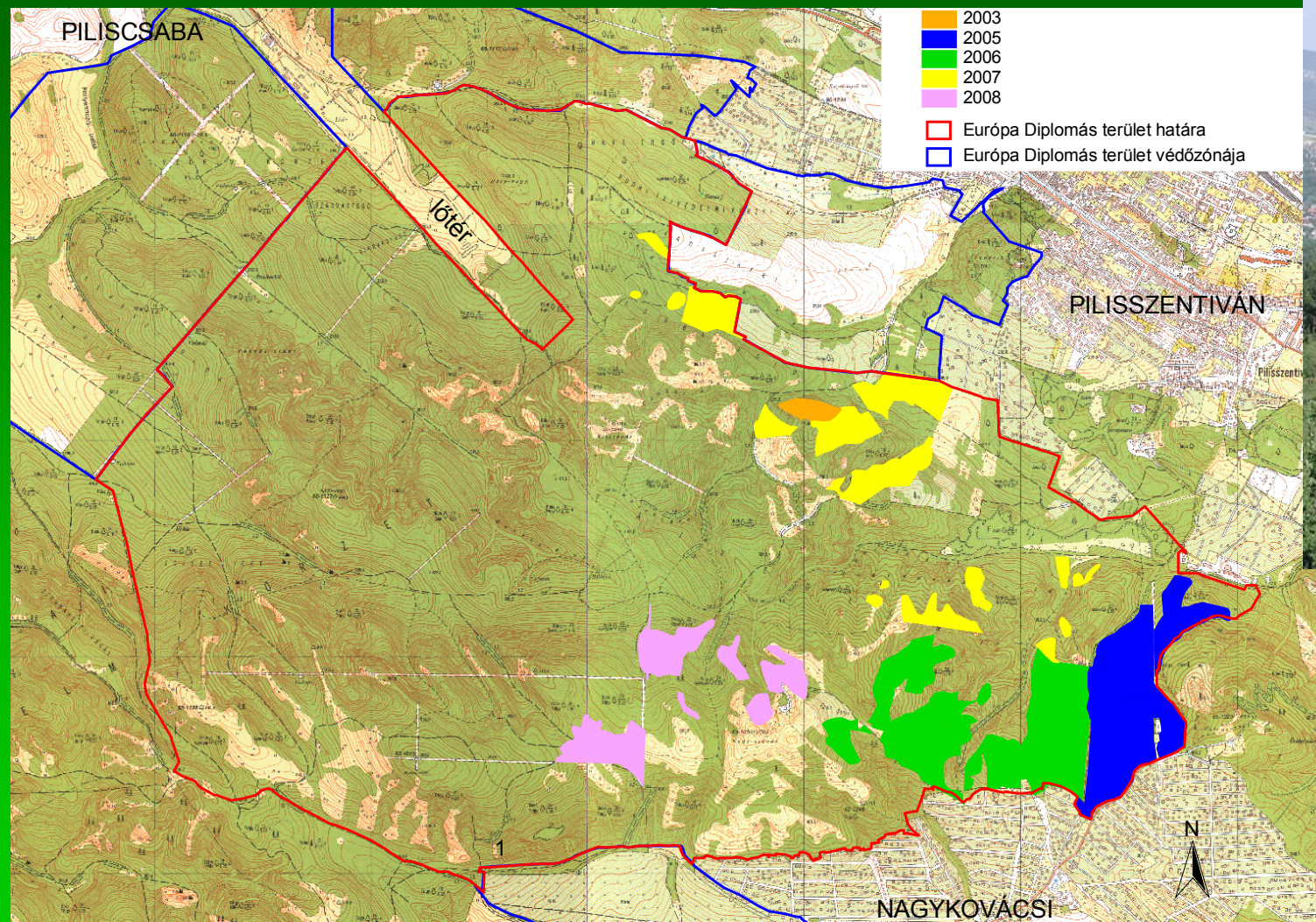
"Idegen" területen ugyanez akkor működik, ha megállapodás alakul ki az erdészeti üzemtervezés során, vagy közvetlenül az erdőgazdálkodóval. Az erdőkre igénybe vehető jelenlegi támogatási rendszerek mellett - különösen az állami erdőgazdálkodók esetében - az erdőátalakításokhoz a többletköltségeket a természetvédelmi ágazatnak kell megteremtenie.

Élőhelyrekonstrukciókhoz pályázni kell!



# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 5. Élőhelyrekonstrukciók: Szénások LIFE



feketefenyő  
átalakítás

77 ha

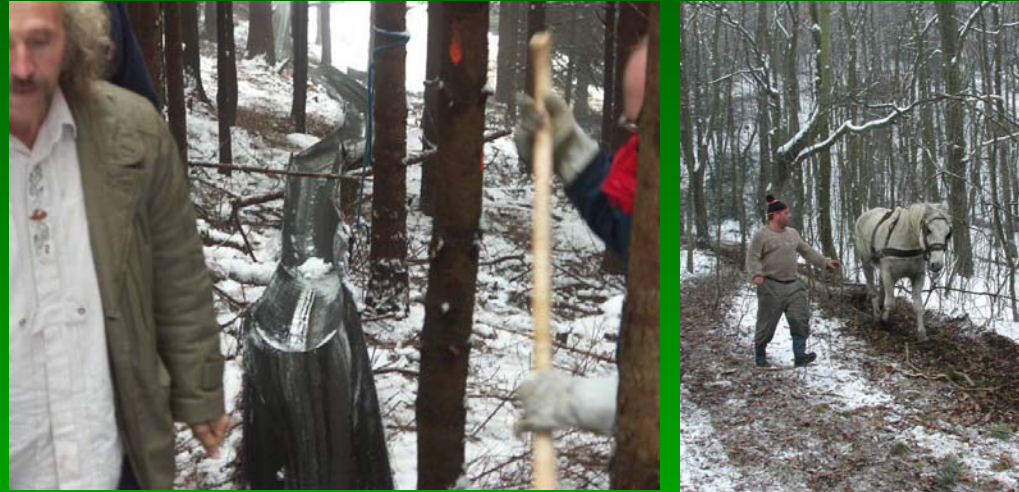
# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 5. Élőhelyrekonstrukciók: Szénások LIFE



### ERÓZIÓVÉDELEM:

kíméletes közelítés (csúszda, ló)  
gyenge erélyű bontás az újulatfoltokra  
eróziófogó gátak  
vadlétszám apasztás



### Erózióziófogók kialakítása

Eltérő színnel jelöljük a kitermelendő fákat  
és az eróziófogókat  
50 cm magas tuskó marad vissza.

Meredek oldalakon, árkokban több gát.

A gallyanyagot részben a gátak mögé  
helyezzük, részben aprítékoljuk.

# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 6. Élőhelyrekonstrukciók: Szénások KAC

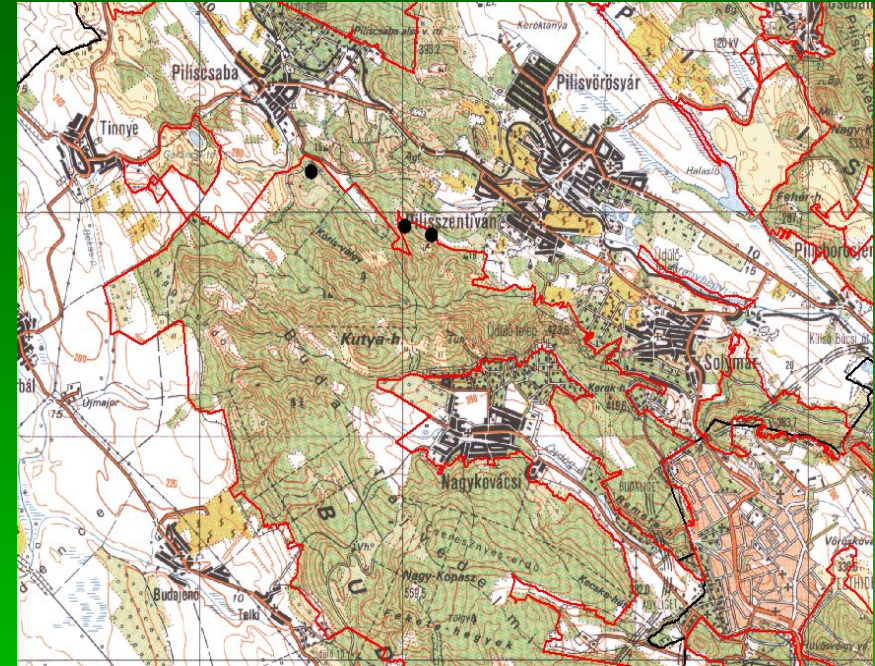


Szénások EU Diplomás területen 1998-tól  
akác mechanikus visszaszorítása három  
tömbben 10 ha összterületen

Módszer:

akác tarvágása, gyorsan növő fafajok  
ültetése (magas kőris, hegyi juhar,  
néhány hárs hárs), kézi sarjleverés  
évente háromszor

Forrás: KAC és DINPI költségvetés

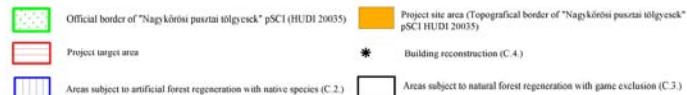
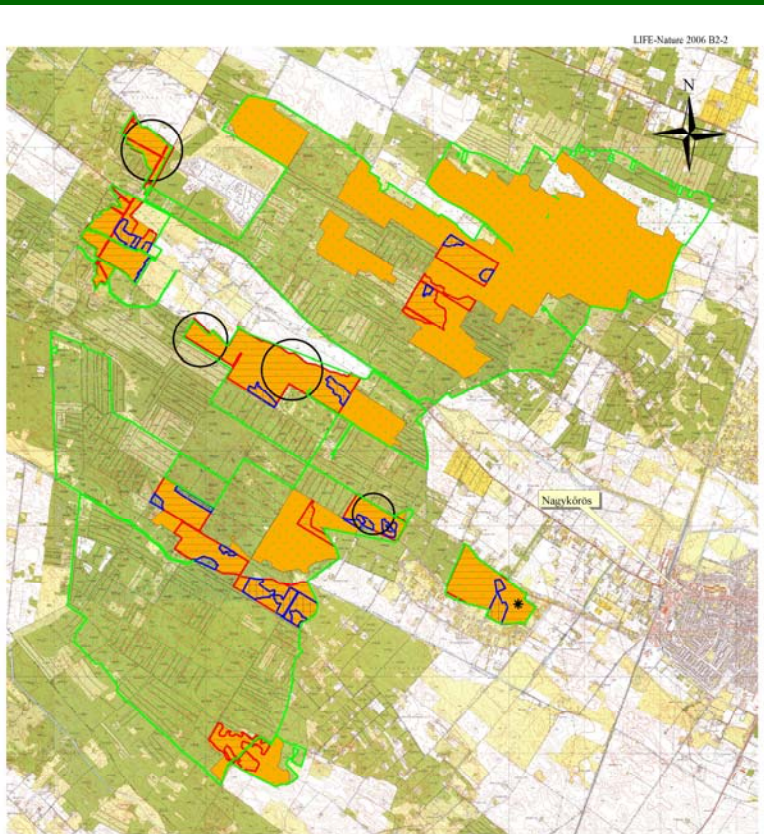


Tapasztalatok:

- az átalakítás kb.50%-ban sikeres, vezér fafaj a hegyi juhar volt (jól árnyékol)
- lécek túl nagyok voltak, ahol a szomszédból volt beszóródás, ott sikeresen megnőtt a magas kőris is
- a mechanikus visszaszorítás nagy költségekkel és munkaigénnyel jár, ehhez képest mérsékelten eredményes

# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 7. Élőhelyrekonstrukciók: Nagykőrös LIFE



The official border of 'Nagykőrösi pusztai tölgyesek' pSCI (HUDI20035) indicates the border of the Natura 2000 site designated along the borders of plot numbers. The border of the plot numbers is of legal character, thus does not go by field objects of habitats. The roads, if their major part is situated out of the closed mass of the Natura 2000 site, were excluded from the Natura 2000 network. (These can be seen as stopping lines inside the map, as the scale does not enable to figure out better the phenomenon.) However, in cases the largest part of the road is included in the closed block of the Natura 2000, the whole plot number became part of the network. (These can be seen as lines leaving the block of Natura 2000 on the map, as the scale does not enable to figure out better the phenomenon.) This causes the phenomenon that on the map stopping lines inside the block of the Natura 2000 and lines leaving the block can be seen.



Minden invazív faj (akác, kései meggy, bálványfa, selyemkóró) visszaszorítása vegyszeres és mechanikus módszerek kombinációjával 405 ha-on, melyből 175 ha-on az erdőgazdálkodói tevékenység tartósan megszűnik.

Az élőhelyfoltok belső stabilitásának növelése érdekében zárvány, vagy beékelődő idegenhonos erdőfoltok átalakítása őshonos nyár-tölgy eleggyé 88,5 ha-on.

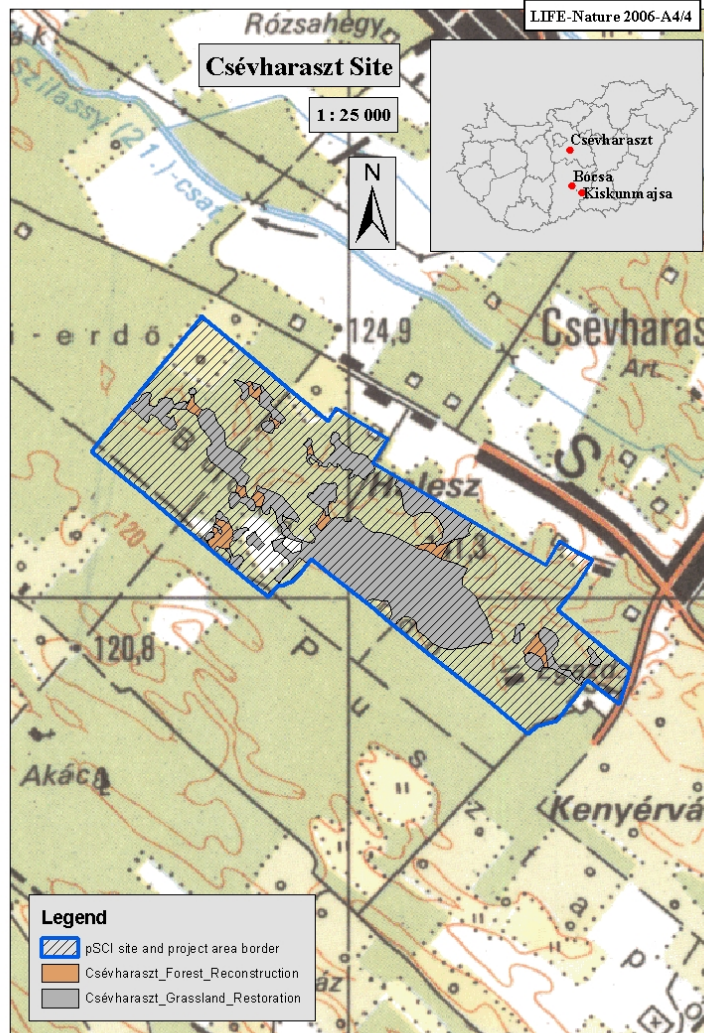


Túrkeve, 2006. november 26.



# Özönnövények kezelése a Duna-Ipoly NP Ig. területén

## 8. Élőhelyrekonstrukciók: Tartós szegfű LIFE



Célfaj: tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)

Homoki gyepekről minden invazív faj (akác, bálványfaj, kései meggy, feketefenyő, selyemkóró) eltávolítása kíméletes vegyszeres kezeléssel kb. 100 ha-on.

Gyepet izoláló idegenhonos erdőfoltok átalakítása őshonos ligetes nyarassá (fehér és szürkenyár) 8,5 ha-on.



Az előadás összeállításában segítséget nyújtottak:

Baranyai Zsolt, Csóka Annamária, Halász Antal, dr. Kézdy Pál, Balczó Anna, Barina Zoltán, Géringer Péter, Csáky Péter, Staudinger István, Kepes Zsolt, Szénási Valentin.

Köszönjük a figyelmet.

